

Aan het Presidium

Den Haag, 3 september 2015

Geachte dames en heren,

De commissie voor de Rijksuitgaven heeft bij brief van 2 april 2015 voorgesteld de Regeling Grote Projecten extern te evalueren. Bij brief van 3 juni 2015 vraagt het Presidium, met waardering voor de uitvoerige toelichting die bij dat voorstel is gevoegd, een reactie op de volgende vragen:

- Kunt u kort en helder aangeven wat “nut en noodzaak” van dit onderzoek zijn? Welke baten verwacht de commissie van dit onderzoek en wegen die op tegen de kosten?
- Is het mogelijk om de kosten te verlagen door het minder omvangrijk te laten zijn en door het intern te laten uitvoeren?
- Is er een adviesorgaan dat wellicht in staat is deze evaluatie uit te voeren?

De commissie beantwoordt de gestelde vragen graag als volgt.

Nut en noodzaak van de evaluatie

Uw eerste vraag behelst de terechte vraag naar de nut en noodzaak van de evaluatie van de Regeling Grote Projecten. Deze regeling acht de commissie een belangrijk controle-instrument van de Tweede Kamer. Op basis van deze regeling maakt de Tweede Kamer stringente afspraken met het kabinet over de informatievoorziening over projecten die bijzondere risico's met zich mee brengen. Zowel qua maatschappelijke impact als qua financiële consequenties.

In 2006 is de Regeling Grote Projecten voor het laatst herzien en aangescherpt naar aanleiding van de uitkomsten van de Tijdelijke Commissie Infrastructuur. Na tien jaar vindt de commissie voor de Rijksuitgaven het van belang om de effectiviteit van de regeling te evalueren en te kijken naar mogelijke verbeteringen in de opzet en werking ervan. Op die manier wil de commissie een bijdrage leveren aan het verder verbeteren van de instrumenten die de Tweede Kamer tot haar beschikking staan om haar controlerende taak uit te oefenen. De commissie doet haar voorstel mede in het licht van het feit dat ook bewindspersonen gehouden zijn om periodiek - eens in de zeven jaar - hun regelingen door te lichten op hun effectiviteit.

Baten van de evaluatie afgezet tegen de kosten

Als baten van de evaluatie van de regeling ziet de commissie lessen en aanbevelingen voor aanpassing en verbetering in de opzet en werking van de regeling. De veronderstelling is dat daarmee een bijdrage wordt geleverd aan de controlerende taak van de Kamer en aan het budgetrecht. Immers voor een goede uitoefening van die controlerende taak en het budgetrecht is het van eminent belang dat de Tweede Kamer over voldoende en juiste informatie beschikt. In het verlengde daarvan werken verbeteringen in de

informatievoorziening aan de Tweede Kamer door in de uitvoering van de grote projecten zelf en dragen daarmee bij aan een effectievere en efficiëntere uitvoering van die grote projecten. Grote projecten als de HSL-Zuid of de vervanging van de F-16 laten zien welk belang kan worden toegekend aan een zodanige vormgeving van de regeling dat de Tweede Kamer de juiste informatie krijgt. De commissie beziet de geraamde kosten van de evaluatie (tussen de € 70.000 en € 90.000) dan ook tegen de achtergrond van het totale budget van de op dit moment door de Tweede Kamer aangewezen 10 grote projecten (ruim € 25 miljard).

Mogelijkheden de kosten te verlagen

Het Presidium vraagt naar de mogelijkheden de kosten te verlagen door deze minder omvangrijk te laten zijn en door de evaluatie intern te laten uitvoeren. Een beoordeling van de effectiviteit van de regeling is volgens de commissie niet goed mogelijk op basis van uitsluitend deskresearch. De commissie heeft een opzet gekozen die er in voorziet dat een substantieel aantal betrokkenen bij grote projecten kunnen worden geïnterviewd zodat een waardevolle en onmisbare aanvulling wordt verkregen op de 'papieren werkelijkheid'. Door het inperken van de scope (effectiviteitsvraag) van de evaluatie of van de onderzoeksmethode (deskresearch én interviews) zal naar het oordeel van de commissie de meerwaarde van de evaluatie beduidende minder zijn.

In het onderzoeksvoorstel heeft de commissie aangegeven dat zij het verstandig acht dat bij deze evaluatie 'de slager' (de commissie als hoeder van de regeling en de betrokken Kamerambtenaren) niet 'zijn eigen vlees keurt'. Dit is ook een algemene eis die wordt gesteld aan evaluaties binnen het Rijk. Om een zo onpartijdig mogelijke uitvoering van de evaluatie te borgen, voorziet het onderzoeksvoorstel dan ook in uitvoering door een externe partij. Een aanvullend argument voor externe uitvoering is de beoogde onderzoeksmethode, waarin interviews met betrokkenen zoals gezegd een essentiële rol spelen. Dit vergt specifieke kennis en expertise van dit soort kwalitatief onderzoek die binnen de Kamerorganisatie onvoldoende voor handen is. In procesmatige zin is overigens wel voorzien in maximale interne begeleiding en ondersteuning en kan het onderzoek juist voort borduren op de jaarlijks opgestelde interne evaluaties.

In dit verband wil de commissie er tot slot op wijzen dat de kostenraming een maximale bandbreedte is, waarbij de praktijk leert dat bij openbare aanbesteding externe partijen - die op prijs concurreren - daar vaak onder blijven. Een werkgroep uit de commissie zal het onderzoek begeleiden en in het aanbestedingstraject scherp toezien op de geoffreerde prijsstelling.

Kan een adviesorgaan deze evaluatie uitvoeren?

Een laatste vraag van het Presidium is of er een adviesorgaan is dat wellicht in staat is om de evaluatie uit te voeren. Gegeven het specifieke doel van de regeling (kwaliteit van de informatievoorziening aan de Tweede Kamer over grote, risicovolle projecten) en de variëteit aan grote projecten (infrastructuur, materieel aanschaf, ruimtelijke projecten, stelselwijzigingen) komen de (vaak sectorspecifieke) adviesorganen daarvoor naar het oordeel van de commissie niet in aanmerking. De commissie heeft in haar besluitvorming

over de evaluatie stilgestaan bij een mogelijk verzoek aan de Algemene Rekenkamer om een evaluatie uit te voeren. Zij heeft daar echter van afgezien, omdat de Algemene Rekenkamer een rol speelt, of heeft gespeeld, bij het merendeel van de grote projecten. Verschillende keren ook als adviseur bij de opzet van een groot project of uitvoerder van een verzoekonderzoeken naar individuele grote projecten. De Algemene Rekenkamer zal daarom als betrokkene ook onderwerp van onderzoek zijn in de evaluatie en is daarmee naar het oordeel van de commissie niet een aangewezen organisatie om de Regeling te evalueren.

De commissie voor de Rijksuitgaven hoopt dat uw vragen over het onderzoeksvoorstel met deze brief voldoende zijn beantwoord.

Hoogachtend,

De voorzitter van de commissie voor de Rijksuitgaven,
M.G.J. Harbers

De griffier van de commissie voor de Rijksuitgaven
E.A.J. Groen

